

Mediafreelancers Corona Monitor 2020

Een onderzoek onder freelance (foto)journalisten, schrijvers en fotografen

Henk Vinken & Hans Mariën

HTH Research
P.a. Pyrrhula Research Consultants BV
Willem II straat 49
5038 BD Tilburg
www.hth-research.nl

Tilburg, juni 2021

© 2021 HTH Research

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming. Het gebruik van cijfers en/of tekst als toelichting of ondersteuning bij artikelen, boeken en scripties is toegestaan, mits de bron duidelijk wordt vermeld.

Inhoudsopgave

Samenvatting	4
1. Inleiding	6
2. Profiel	7
3. Werkzaamheden	8
4. Inkomsten	13
5. Corona en de toekomst	21
Slot	28
Bijlage: Onderzoeksverantwoording	29

Samenvatting

Eind april tot en met eind mei 2021 is de Mediafreelancers Corona Monitor 2020 gehouden, een speciale editie van de Monitor Freelancers en Media (MFM), onder 380 freelance (foto)journalisten, schrijvers en fotografen. Zij zijn uitgenodigd door de vakorganisaties NVJ en de Auteursbond en door de collectieve beheersorganisaties Lira en Pictoright.

De deelnemende mediafreelancers vormen een goede afspiegeling van de leden van de NVJ en aangeslotenen bij Lira wat betreft sekse en woonplaats. De gemiddelde leeftijd ligt wel iets hoger vergeleken met het NVJ-ledenbestand. De gemiddelde leeftijd komt wel overeen met die van de Lira-aangeslotenen. De freelancers zijn gemiddeld 56 jaar, merendeels man (60%), hebben zo'n 20 jaar werkervaring en wonen en werken verspreid over het hele land (60% buiten de vier grootste steden). Zij werken vooral in het journalistieke schrijfwerk (ca. 60%), schrijfwerk (55%), fotografie (35%), journalistiek werk op internet (27%) en journalistieke fotografie (24%). Dat is zeer vergelijkbaar met voorgaande jaren.

In 2019 werd ongeveer 1750 uur betaald gewerkt binnen en buiten de uitgevers- en mediasector. In 2020 liep dat iets terug tot 1744 uur totaal. Er is in de Coronaperiode (vanaf medio maart 2020) wel duidelijk minder gewerkt als (foto)journalist, schrijver of fotograaf binnen de uitgevers- en mediasector en in andere rollen binnen en buiten die sector (vergeleken met dezelfde periode in 2019). Het aantal uren dat betaald gewerkt werd als (foto)journalist, schrijver of fotograaf liep terug van 685 uur in 2019 naar 519 in 2020 (steeds vanaf medio maart). Een daling van 24%.

De freelancers werken in 2019 en 2020 voor bedrijven (42-38%), vaktijdschriften (43-39%), landelijke media (35-31%) en regionale omroepen en bladen (24-20%). In de Coronaperiode nemen al deze aandelen ten opzichte van 2019 af. Voor alle type opdrachtgevers wordt dus minder gewerkt tijdens Corona. De daling is het sterkst bij bedrijven en instellingen en vaktijdschriften (-6%-punten). Het minst sterk is het bij de 'internet only titels' (-1%-punt) en de opinieweekbladen (-2%-punten).

Zeven op de tien freelancers geven ook aan dat er met Corona werk is weggevallen. Vooral opdrachten die te maken hebben met evenementen, congressen, lezingen en presentaties, gevolgd door opdrachten die in de culturele sector plaatsvonden (inclusief recensies c.q. foto-opdrachten van voorstellingen) en opdrachten die met reizen te maken hebben (reisreportages, buitenlandopdrachten, toerismeverslaggeving). Zo'n drie op tien hebben een beroep gedaan op de landelijke steunmaatregelen (zoals de TOZO). Bijna zes op tien zegt geen steun uit die maatregelen nodig te hebben gehad. Rond de 6% is via NVJ of Auteursbond ondersteund (b.v. uit het Noodfonds van de NVJ en het Steunfonds Freelance Journalisten en Fotografen). Een kwart heeft steun van familie en vrienden gehad, ruim een op tien van collega's, ook een op tien van werk-/opdrachtgevers en nog eens een op tien van netwerken en verenigingen.

De tarieven ontwikkelen zich verschillend. De betaling per woord is in 2019 en 2020 gestegen naar rond de 40 eurocent (was gemiddeld 30 eurocent in 2018 en eerdere jaren). Het uurtarief is met 63 euro nagenoeg gelijk gebleven. Splitsen we dit uurtarief uit naar soort opdrachtgevers dan krijgen de freelancers die voor mediaorganisaties werken gemiddeld duidelijk minder per uur, steeds zo rond de 40 euro per uur. De betaling per opdracht steeg eerst in 2019 tot 780 euro om weer te dalen tot rond de 630 euro in 2020. Dat is hoger dan het jaargemiddelde van 550 euro in de periode 2018–2014. De betaling per foto daalt naar 58 euro in 2019 en weer verder naar 57 euro in 2020. In de periode 2018-2014 werd gemiddeld 65 euro per foto betaald.

De bruto jaarinkomsten (omzet minus kosten) daalt van gemiddeld 32.900 euro in 2019 naar 28.700 euro in 2020. Een inkomensdaling van 13%. Omdat het jaarinkomen in voorgaande jaren op een andere manier is bevraagd is een vergelijking door de tijd niet goed mogelijk. Er kunnen ook evident minder freelancers rondkomen van het werk als (foto)journalist, schrijver of fotograaf. In de periode 2018-2015 was dat gemiddeld 57%. In 2019 stijgt dat naar 63% en in 2020 is dat nog slechts 48%. Het aandeel freelancers dat zegt amper te kunnen rondkomen stijgt van 37% in 2019 naar 52% in 2020 (was gemiddeld 41% in de periode 2018-2015).

Ruim vier op de tien freelancers geven aan dat Corona ook kansen heeft geboden. Men zegt nieuwe doelgroepen te hebben bereikt, nieuw (digitaal) aanbod te hebben gemaakt, nieuwe samenwerkingen te zijn aangegaan en zaken anders te zijn gaan organiseren.

Een grote meerderheid denkt over een jaar nog steeds beroepsmatig in het vak van (foto)journalist, schrijver en/of fotograaf actief te zijn. Dat was in 2018 en eerder rond de 96% die dit verwacht, tegen 93% in 2020. Een op de zeven (14%) wil zich laten omscholen tot een ander beroep en daarnaast beroepsmatig in het vak actief blijven. Slechts 1% wil zich laten omscholen en ook stoppen met het vak. Er is verdeeldheid over wat de komende twee jaren aan inkomensontwikkeling in de (foto)journalistiek, schrijfwerk en fotografie gaan brengen. Twee op tien denken dat deze inkomsten zullen stijgen en drie op de tien dat deze zullen dalen. Die laatste pessimistische verwachting is wel hoger dan in 2018 en 2017 toen gemiddeld 23% dacht dat de inkomsten de komende twee jaren zouden dalen. Een kleine 8% denkt tussen nu en minstens 6 maanden in de financiële problemen te komen; 6% zegt dat nu al te zijn. Gemiddeld genomen is het aantal maanden dat men zegt werk in portefeuille te hebben niet veranderd: zo rond de 4,5 maand gemiddeld.

1 Inleiding

Dit is een verslag van de Mediafreelancers Corona Monitor 2020, een speciale editie van de Monitor Freelancers en Media (MFM), gehouden in de maanden april en mei 2021. In de MFM monitoren we doorgaans de ontwikkelingen in het werk en inkomen van freelance makers werkend voor de media. Dit keer hebben we speciale aandacht voor de effecten van het Coronavirus op het werk en inkomen van (foto)journalisten, schrijvers en fotografen. Het initiatief voor de monitor komt van de Nederlandse Vereniging voor Journalisten (NVJ) en de Auteursbond. Beide organisaties hebben hun freelance leden uitgenodigd mee te doen aan de monitor en ook de collectieve beheersorganisaties Lira en Pictoright hebben hun aangeslotenen uitgenodigd mee te doen.

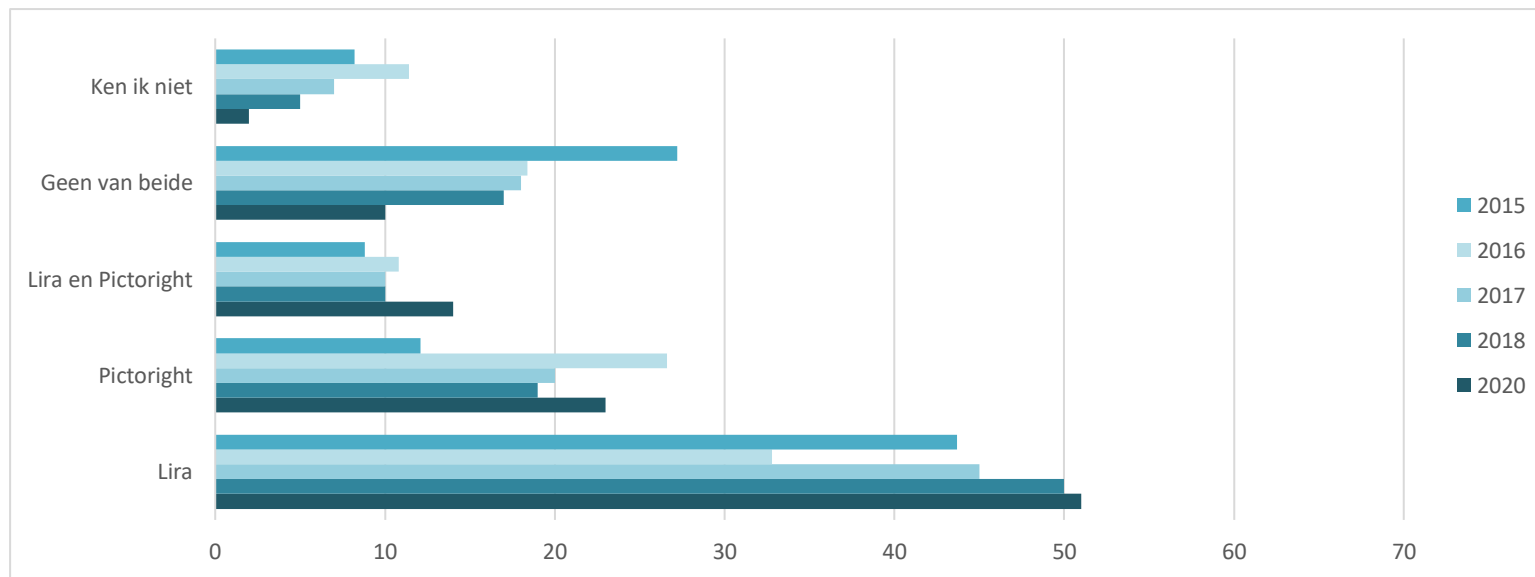
Er is aandacht voor de eventuele veranderingen in opdrachtgevers, tijd besteed aan freelance werk, tariefontwikkeling, het inkomen in 2019, het jaar vóór Corona, de eerste 10 weken van 2020 (tot medio maart 2020) toen er nog geen Corona in Nederland was en de resterende tijd van 2020 toen we allen volop met Corona te maken hadden. We hebben ook gevraagd naar werk dat eventueel is weggefallen, aangevraagde en verkregen steun, landelijk en/of lokaal, van NVJ en/of Auteursbond, van familie, collega's, etc. Hiernaast hebben we gepeild of Corona ook kansen heeft geboden. In open vragen hebben we over de voorgaande onderwerpen nadere toelichting gehad van de deelnemende freelancers. Ook is nagegaan of men financieel kon rondkomen, of men denkt nog werkzaam te zijn de komende jaren, of men zich zou willen omscholen en uit het vak zou willen stappen, en wat de verwachtingen over het inkomen zijn c.q. of men in de financiële problemen zit dan wel denkt te komen.

Er hebben 380 freelancers aan de Mediafreelancers Corona Monitor 2020 meegedaan en alle vragen beantwoord. Het volgende gaat over deze 380 deelnemers. In de bijlage staat een beknopte onderzoeksverantwoording.

2 Profiel

Wie zijn de deelnemers aan de Mediafreelancers Corona Monitor 2020? Gemiddeld genomen zijn mediafreelancers in het jaar 2001 gestart als freelancer en zijn ze gemiddeld genomen geboren in 1965. Ze zijn dus gemiddeld rond de 56 jaar in het voorjaar van 2021. In de vorige MFM's was de gemiddelde leeftijd 51 jaar. De groep bestaat net als in voorgaande jaren vaker uit mannen (zes op tien). Zo'n 22% woont in Amsterdam, 12% in de andere drie grootste steden samen, 60% in de rest van Nederland en 3% in het buitenland.

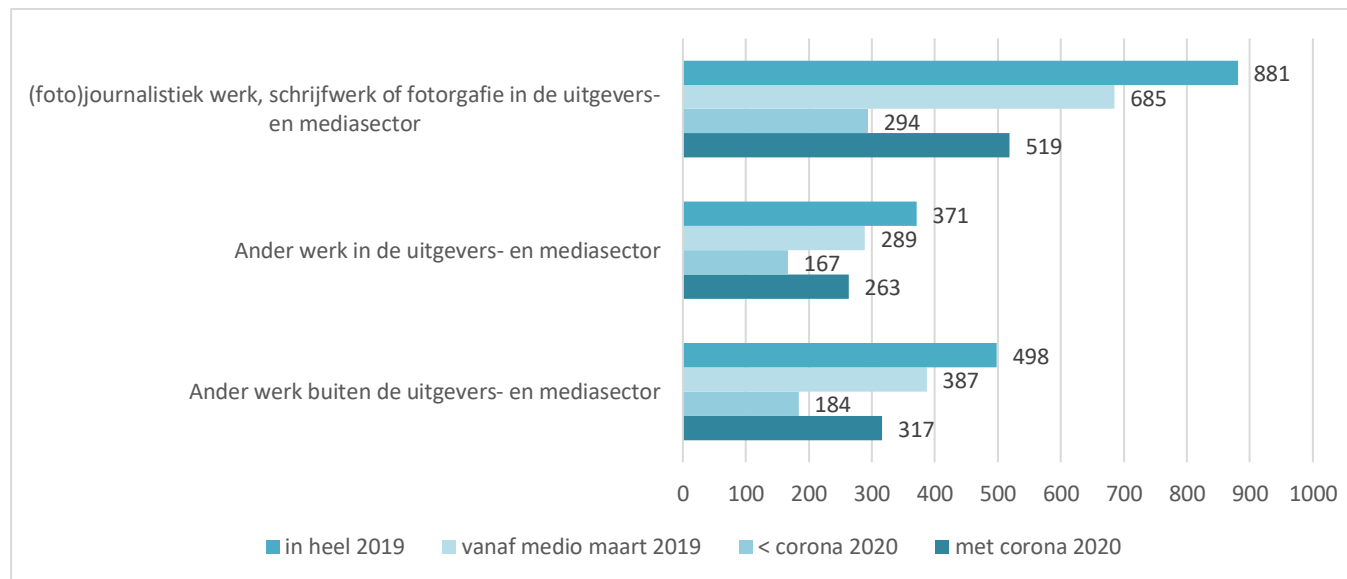
De deelnemers zijn lid van tal van beroeps- en belangenorganisaties. De bekendheid met en aansluiting bij de collectieve beheersorganisaties (cbo's) voor auteursrechten, Lira en Pictoright, groeit. Figuur 1 toont de cijfers. Er lijkt dus terrein gewonnen als het gaat om het collectief behartigen van auteursrechtbelangen.

Figuur 1: Aangesloten bij Lira en/of Pictoright (%)

3 Werkzaamheden

Wat zien we voor ontwikkelingen in het aantal uren dat (foto)journalisten, schrijvers en fotografen werken in 2019 en in 2020, zowel vóór als tijdens Corona? In de vorige MFM's werd gemiddeld tussen de 35 en 37 uur per week gewerkt en daarvan werd tussen de 59% en 63% betaald. In de Corona Monitor hebben we voor het eerst gevraagd naar de uren (on)betaald werk als (foto)journalist, schrijver en fotograaf in de uitgevers- en mediasector, de uren werk in andere rollen in deze sector en de uren werk buiten deze sector. We zien een teruggang in uren als gevolg van Corona. Eerst kijken we naar de betaalde uren.

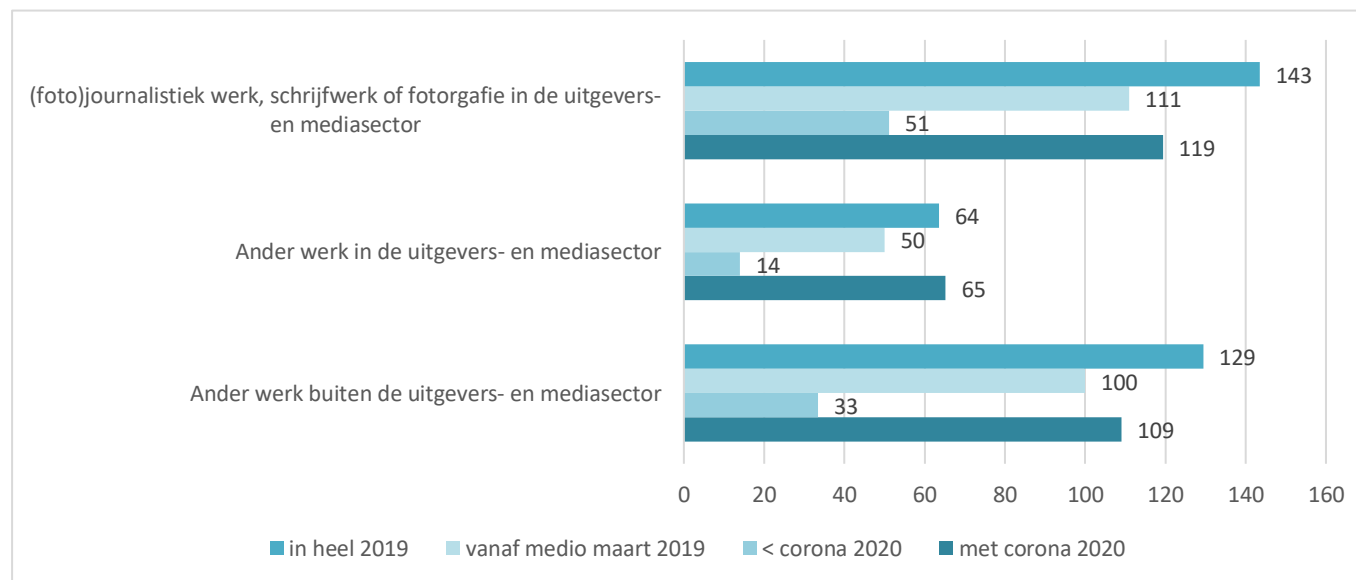
Figuur 2: Uren betaald werk

In heel 2019 zijn 881 betaalde uren als (foto)journalist, schrijver en/of fotograaf in de uitgevers- en mediasector gewerkt. In heel 2020 (som van uren ' < Corona 2020 ' plus uren ' met Corona 2020 ') zo'n 813. Dat is 92% van de uren van 2019 ofwel een daling van 8%. Echter vergelijken we de uren in de Coronaperiode (vanaf medio maart 2020) met eenzelfde periode in 2019 dan zien we een daling van 685 uren naar 519 uren, ofwel een

daling van 24%.¹ We zien dit ook bij de uren die er betaald gewerkt zijn in andere rollen in de uitgevers- en mediasector en in werk buiten deze sector in de vergelijkbare perioden in 2019 en 2020: dalingen van respectievelijk 9% en 18%.

Hoe zit dat met onbetaald werk? Is er dan meer onbetaald gewerkt als het betaalde werk afnam? Figuur 3 toont de cijfers.

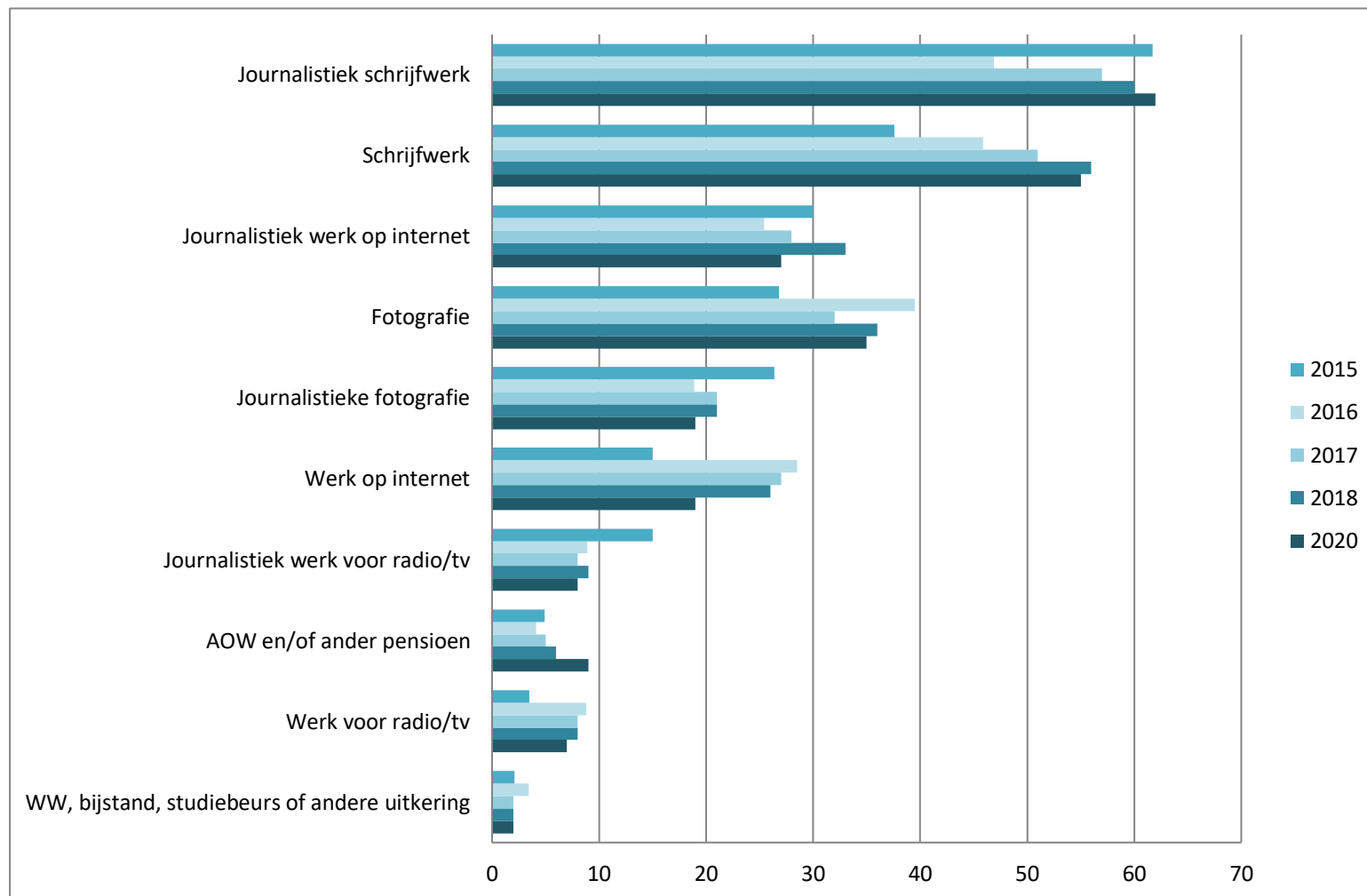

Figuur 3: Uren onbetaald werk

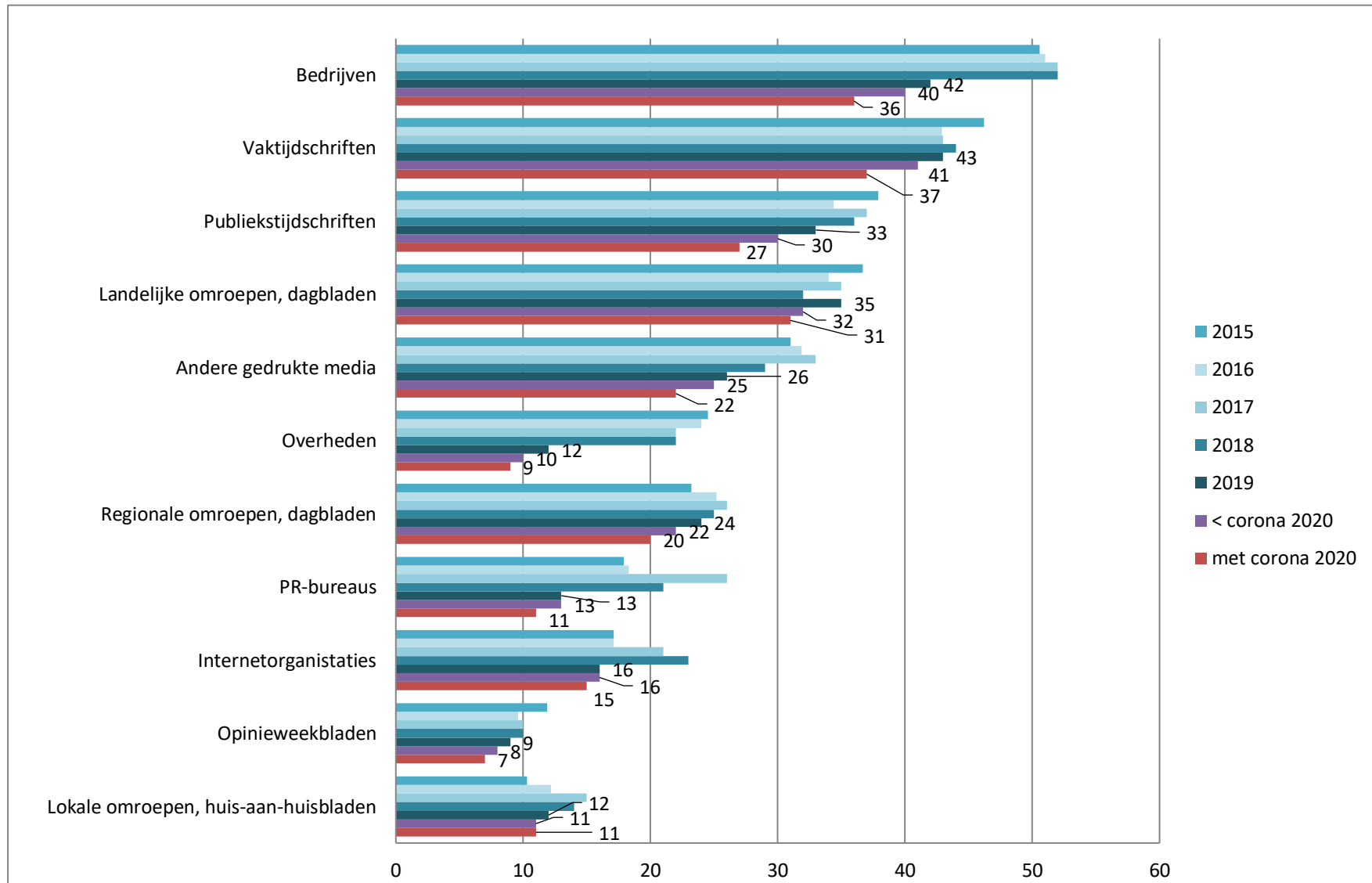
In heel 2019 is aan (foto)journalistiek, schrijven en fotografie 143 uur onbetaald gewerkt. In 2020 is dat (51+119 uur) 170 uur. Vergelijken we de Coronaperiode 2020 met dezelfde periode in 2019 (vanaf medio maart) dan hebben we het over 119 uur onbetaald werk in 2020 tegen 111 in 2019. Echt beduidend meer onbetaald werk is er niet verricht tijdens de Coronaperiode. Ook niet in andere rollen binnen of buiten de uitgevers- en mediasector.

¹ We zijn uitgegaan van 45 werkbare weken in een jaar. Voor de pre-Coronaperiode in 2020 (tot medio maart) rekenen we 10 werkweken, voor de rest van 2020 dus 35 werkweken. De uren in 2019 zijn herberekend voor een periode tot medio maart 2019 (totaal uren 2019/10 werkweken) en de rest van het jaar (totaal aantal uren 2019/35 werkweken).

Het werk dat men doet staat in de volgende figuur. De grootste groep doet in 2020 journalistiek schrijfwerk (62%), gevolgd door schrijfwerk in het algemeen (55%). Fotografie staat op de derde plaats (35%), gevolgd door journalistiek werk op internet (27%).

Figuur 4: Soort werk als freelancer (%)

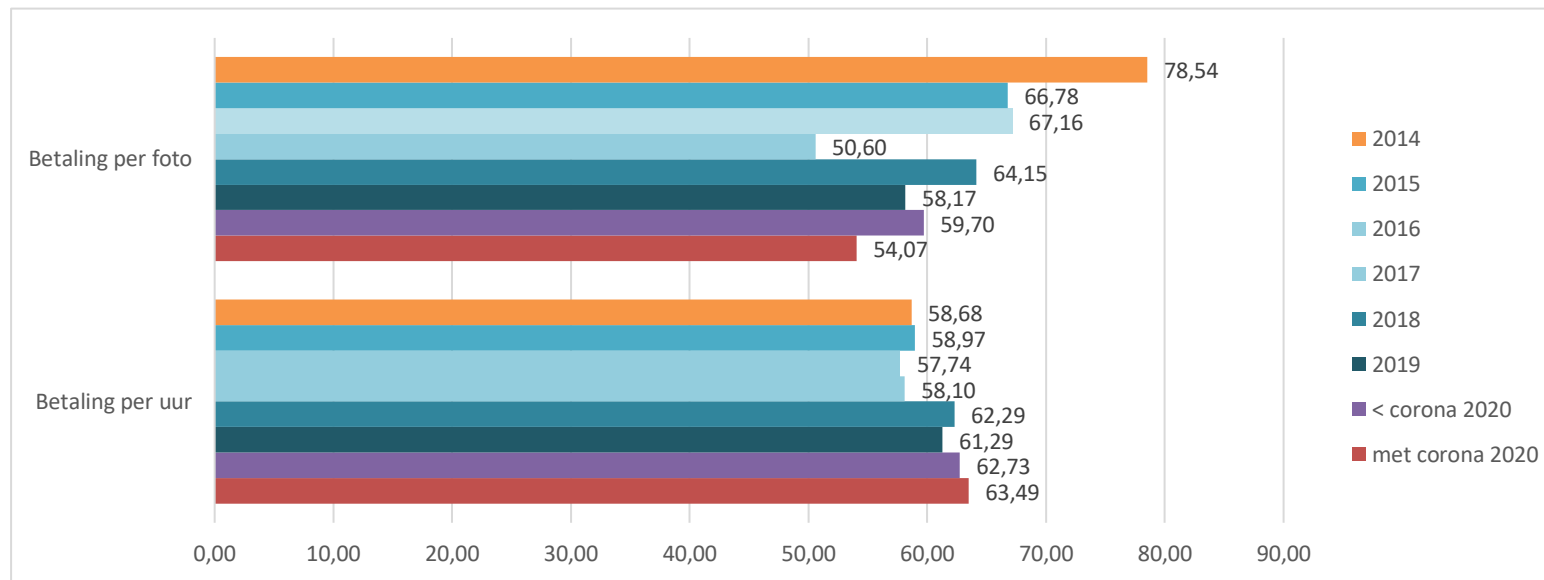

Figuur 5: Soort opdrachtgevers (%)

Het soort opdrachtgevers weten we ook. Zie figuur 5. In de Coronatijd wordt voor alle soorten opdrachtgevers minder gewerkt dan daarvoor (in 2019 en de eerste 10 weken van 2020). Het meest opvallend is de daling bij de bedrijven en (vak- en publieks)tijdschriften. Het minst bij de internetorganisaties, lokale omroepen en huis-aan-huisbladen. We zagen in de voorgaande MFM's dat gemiddeld genomen een flink deel van de omzet behaald wordt met werk voor bedrijven (zo'n 36% in 2018) en tijdschriften (rond de 30% in 2018). Ook internetorganisaties (22% in 2018) en de lokale omroepen en huis-aan-huisbladen leveren een flinke bijdrage (28% in 2018) in de totale omzet.

4 Inkomsten

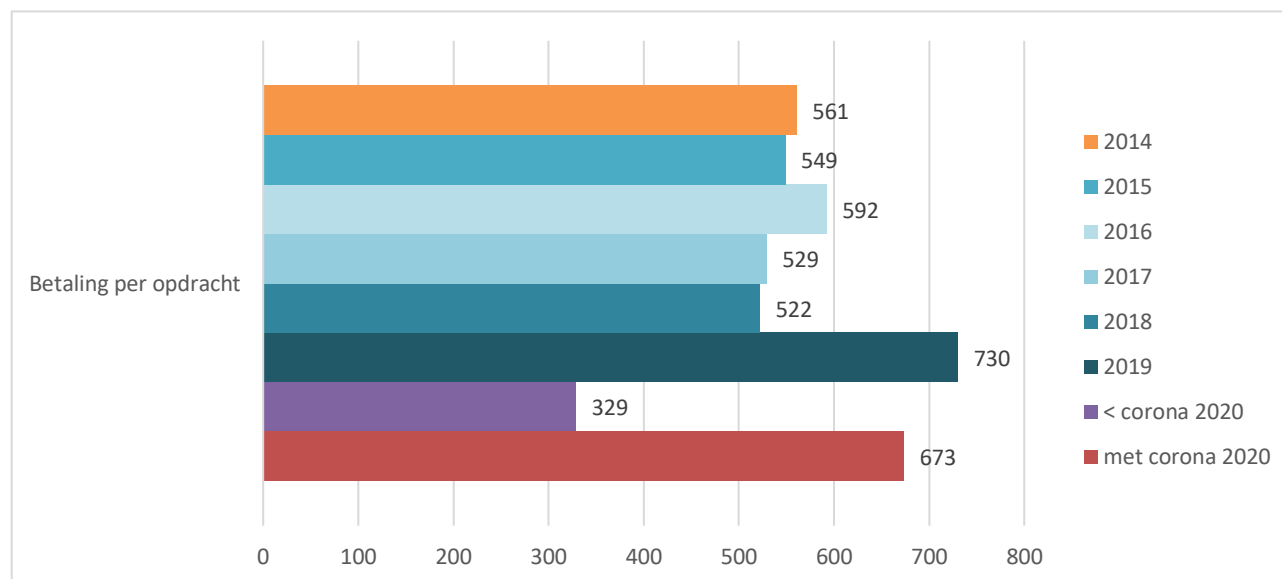
Wat wordt er betaald voor het werk ofwel wat zijn de tarieven en zien we hierin verandering optreden in de Coronaperiode? Om de vragenlijst niet te complex te maken hebben we alleen naar de hoofdvormen van tarieven gevraagd: de betaling per woord, uur, opdracht en foto; in 2019, de periode voor Corona in 2020 en de periode met Corona in 2020.

Figuur 6: Betaling per foto en per uur (euro)

De betaling per foto is verder gedaald, juist ook in de Coronaperiode. Van 78 euro gemiddeld in 2014, 58 euro in 2019, daalt de betaling per foto in de Coronaperiode naar 54 euro per foto. Er is nauwelijks verandering te zien in de betaling per uur, ook niet als we de Coronaperiode vergelijken met andere tijdvakken: het tarief schommelt rond de 60 euro per uur. Dit gemiddelde is beduidend minder hoog voor freelancers die alleen voor mediaorganisaties werken. Zij verdienen gemiddeld 38 euro in 2019, 39,8 in de periode vóór Corona en 43,9 in de periode met Corona in 2020. Freelancers die ook voor niet-media-organisaties (bedrijven, overheden, etc.) verdienen ongeveer de gemiddelden (rond de 60 euro) zoals

vermeld voor de totale groep. Zij die alleen voor non-media-organisaties werken verdienen gemiddeld nog eens 30 euro meer dan dit gemiddelde (rond de 90 euro per uur), ongeacht de periode. Dit type verschillen in de betaling naar type opdrachtgever zien we niet terug bij de betaling per foto, woord of opdracht.

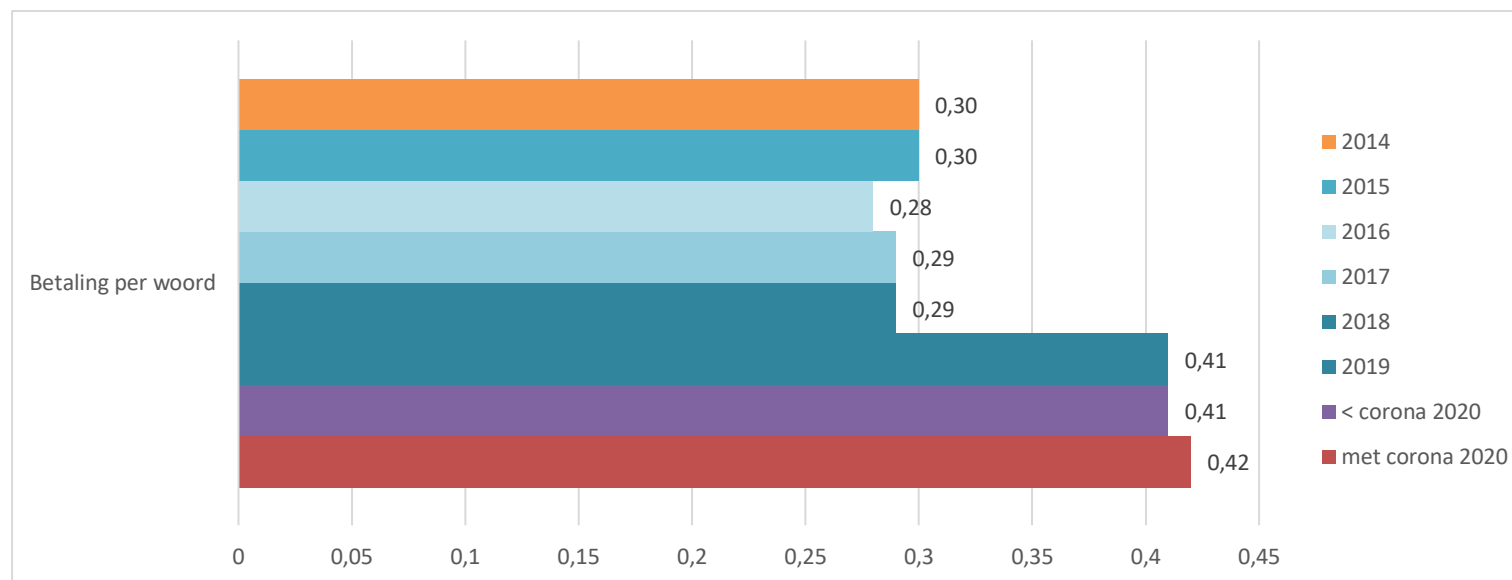

Figuur 7: Betaling per opdracht (euro)

In 2019 zien we een aanzienlijke stijging in het tarief per opdracht: van gemiddeld euro in de jaren ervoor (2014–2018) stijgt het gemiddelde tarief per opdracht naar in 2019. Dan zakt de betaling sterk, eerst naar 329 euro gemiddeld in de eerste 10 weken van 2020 en dan naar 673 gemiddeld in de gehele Coronaperiode. Over heel 2020 komt dat neer op gemiddeld 596 euro per opdracht.²

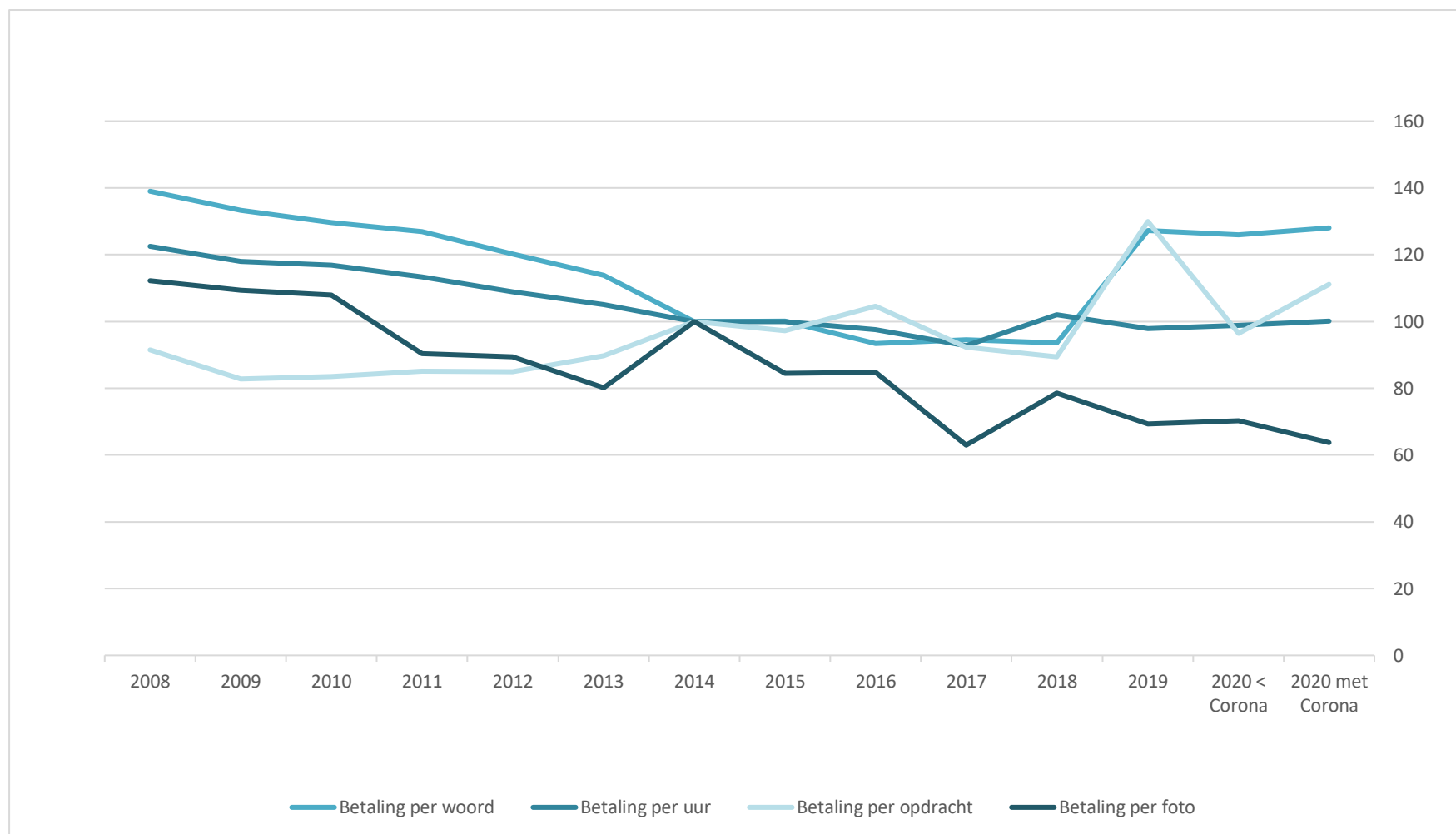
² Dat is het resultaat van de $(\text{som van } 329 \cdot 10 \text{ werkweken en } 673 \cdot 35 \text{ werkweken}) / 45 \text{ werkweken}$. Opdracht is een breed op te vatten begrip. Dat kan een klus zijn van vier uur of van 14 dagen. Ook kunnen er diverse soorten werkzaamheden onder worden verstaan. De interpretatie van het begrip opdracht is, net als in voorgaande jaren, overgelaten aan de deelnemers aan het onderzoek, c.q. niet nader omschreven in de enquête.

De volgende figuur laat een verbetering van de betaling per woord zien. Per 2019 wordt gemiddeld 10 eurocent meer betaald per woord, 40 eurocent in plaats van 30 eurocent in de voorliggende periode. Dat verandert niet in de Coronaperiode.

Figuur 8: Betaling per woord (euro)

De voorgaande cijfers zijn de nominale euro's die betaald worden in elk jaar. We kunnen net als in voorgaande monitors ook op een andere manier en voor een langere termijn naar de tarieven kijken. In de 2013-pilot is ook gevraagd naar de tarieven voor de periode 2013 terug tot 2008. We hebben de 2014-2020-cijfers hieraan toegevoegd en deze gecorrigeerd voor inflatie met het prijspeil van 2014 als uitgangspunt. Ook hebben we 2014 op 100 gesteld. Zo ontstaat een geïndexeerd en voor inflatie gecorrigeerd beeld van de tariefontwikkeling: zie figuur 9.

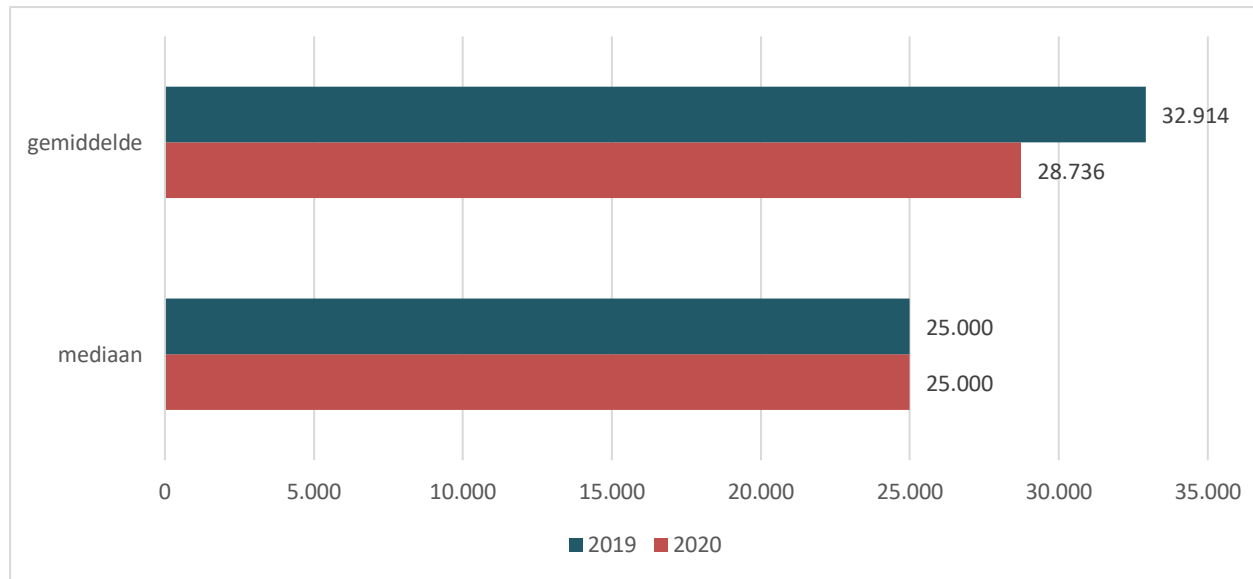

Figuur 9: Tariefontwikkeling gecorrigeerd naar inflatie en geïndexeerd met 2014=100 (indexcijfers)

Het valt op dat de betaling per woord na jaren van daling per 2019 is toegenomen tot 127% in de Coronaperiode van het bedrag van 2014. De betaling per uur is onveranderd sinds 2014. De betaling per opdracht zagen we in 2018 onder de waarde van 2014 dalen en daarna met een hevige schommeling stijgt naar 111% in de Coronaperiode van 2020 van het tarief dat werd betaald in 2014. De betaling per foto blijft dalen. In 2019 was nog maar 69% van het tarief dat werd betaald in 2014. In de Coronaperiode is dat nog maar 64% van het tarief betaald in 2014.

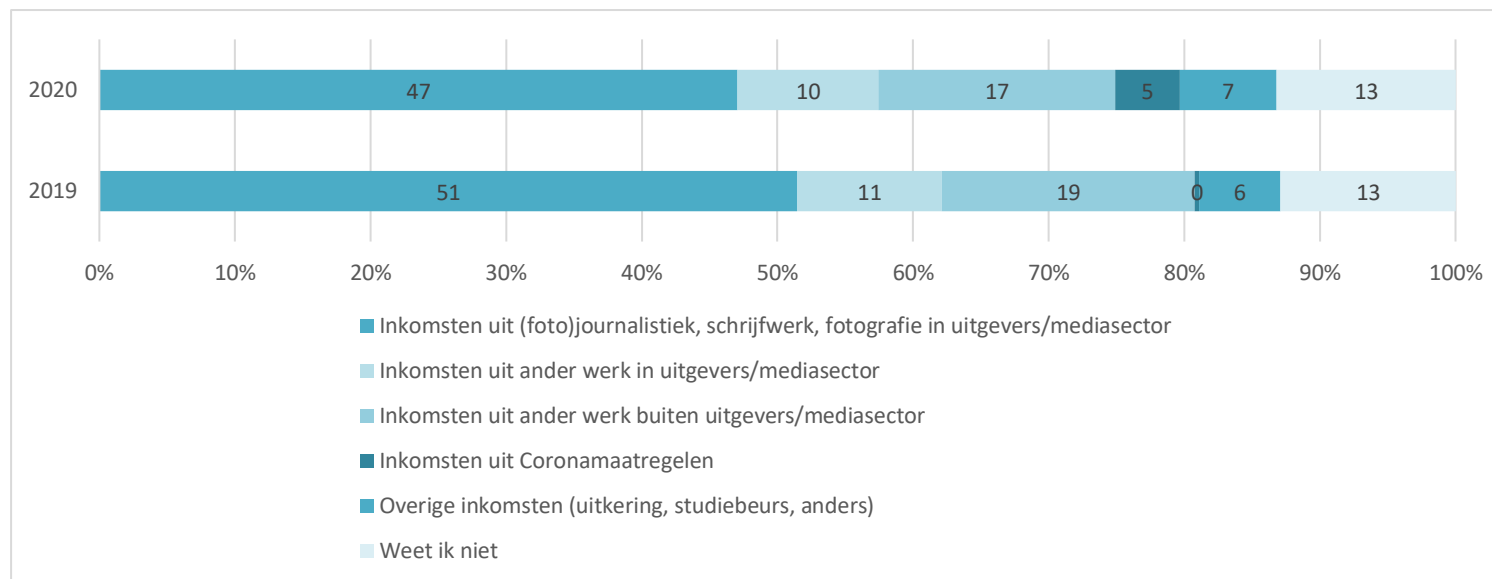
Behalve naar tarieven is ook gevraagd naar het belastbaar inkomen (de omzet minus kosten, aftrekkosten en/of verrekenbare verliezen). We hebben dat in de Mediafreelancers Corona Monitor op een andere manier bevestigd, dat wil zeggen dat we respondenten elf categorieën hebben voorgelegd (lopend van de categorie tot 5000 euro tot de categorie 80.000 euro of meer. In voorgaande jaren werden deze bedragen vrij ingevuld en moest vaak worden gecorrigeerd voor extreem hoge c.q. onwaarschijnlijke bedragen (zoals 99.999.999 euro of 12.345.678 euro). Het voordeel van het bevroegen naar categorieën is dat deze extreme bedragen er niet meer zijn en dus niets meer hoeft te worden gecorrigeerd. Het nadeel is dat vergelijkbaarheid door de tijd bemoeilijkt wordt. We presenteren hier de cijfers over 2019 en 2020 die op dezelfde manier bevestigd zijn.

Figuur 10: Gemiddeld en mediaan belastbaar inkomen (euro)

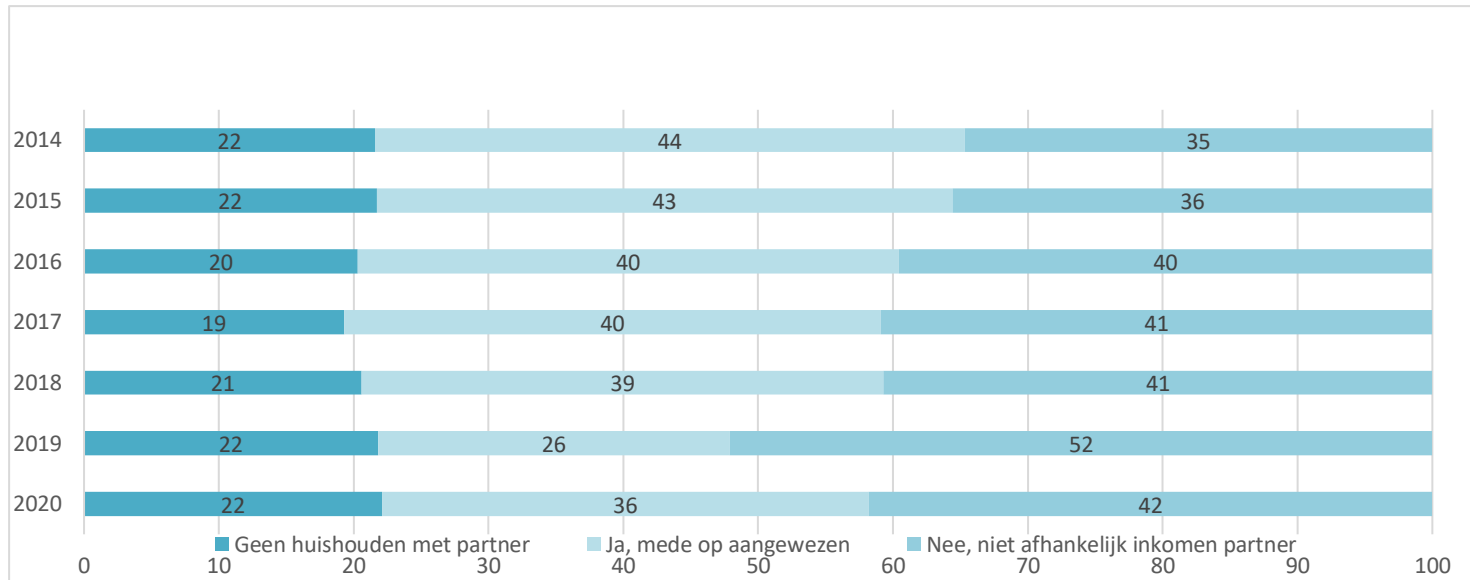
Het belastbaar inkomen is sterk gedaald in het Coronajaar 2020 en wel naar 28.700 euro gemiddeld tegen bijna 33.000 euro gemiddeld in 2019. Het mediane inkomen is in beide jaren gelijk op 25.000 euro. De mediaan staat voor het middelste bedrag en het betekent hier dat 50% van de respondenten minder en 50% meer verdient dan 25.000 euro.

Het inkomen komt voor de helft uit (foto)journalistiek werk, schrijfwerk of fotografie in de uitgevers- en mediasector. Zie de volgende figuur. In 2020 daalt dat aandeel onder de 50% en komt 5% van het inkomen uit Coronamaatregelen.

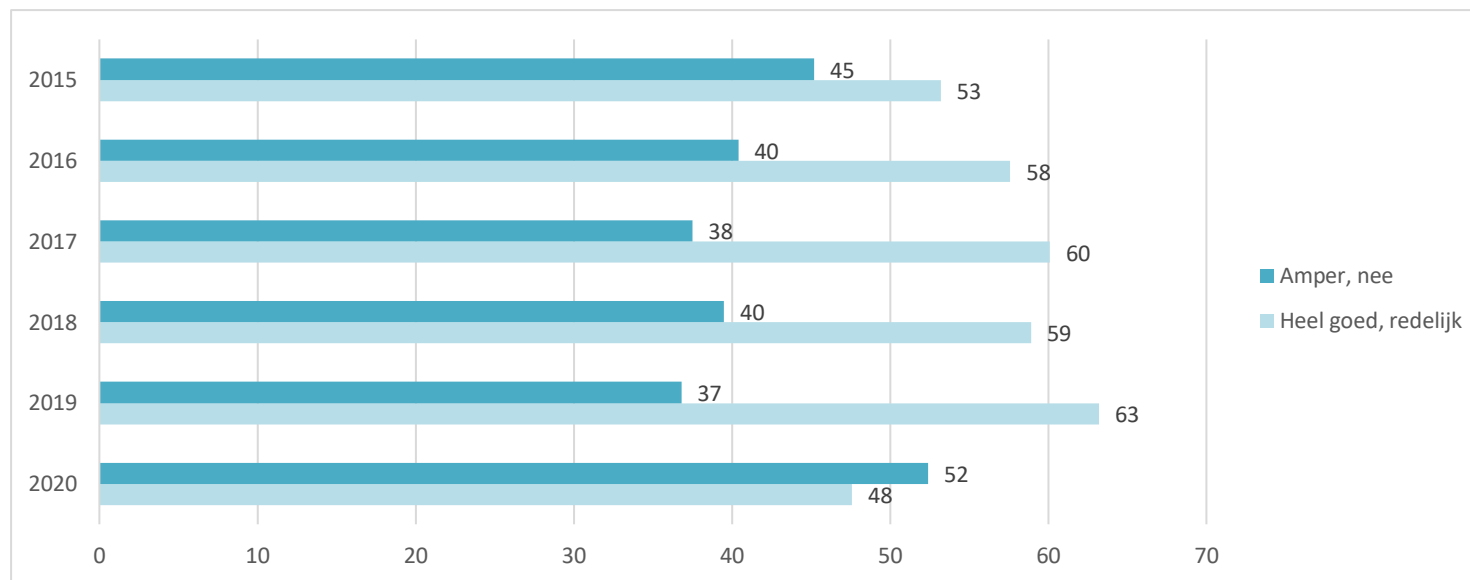
Figuur 11: Inkomsten naar type werk en andere bronnen (%)

Er is ook nu gevraagd of men aangewezen is op het inkomen van een eventuele partner om in het levensonderhoud te voorzien. In alle jaren leeft twee op tien freelancers niet in een huishouden met een partner en is circa vier op tien wel en vier op de tien niet aangewezen op het inkomen van een partner. In 2019 lijkt een bijzonder jaar: in dat jaar zijn duidelijk minder freelancers aangewezen op het inkomen van een partner (26%) dan de jaren ervoor en het jaar erna, 2020 (steeds 40%). In 2019 was het jaarinkomen ook duidelijk hoger dan in 2020.

Figuur 12: Aangewezen op inkomen partner (%)

Tot slot van dit blok hebben we gevraagd of men financieel kan rondkomen. Het antwoord wordt weergegeven in figuur 13. In 2020 neemt het aandeel freelancers toe dat zegt niet tot amper rond te kunnen komen, van gemiddeld 40% die dit aangeeft in de periode 2015-2019 naar gemiddeld 52% in 2020.

Figuur 13: Kan financieel rondkomen van het werk als (foto)journalist, schrijver en/of fotograaf (%)

5 Corona en de toekomst

Over Corona hebben we een aantal vragen gesteld. Om te beginnen hebben we gevraagd of er door Corona werk is weggevallen, c.q. of er opdrachten niet door zijn gegaan, zijn afgezegd of op een andere manier zijn weggevallen. Precies 70% van de freelancers zegt dat dit het geval is. Velen hebben gretig gebruik gemaakt van de kans om dit in een open vraag toe te lichten.

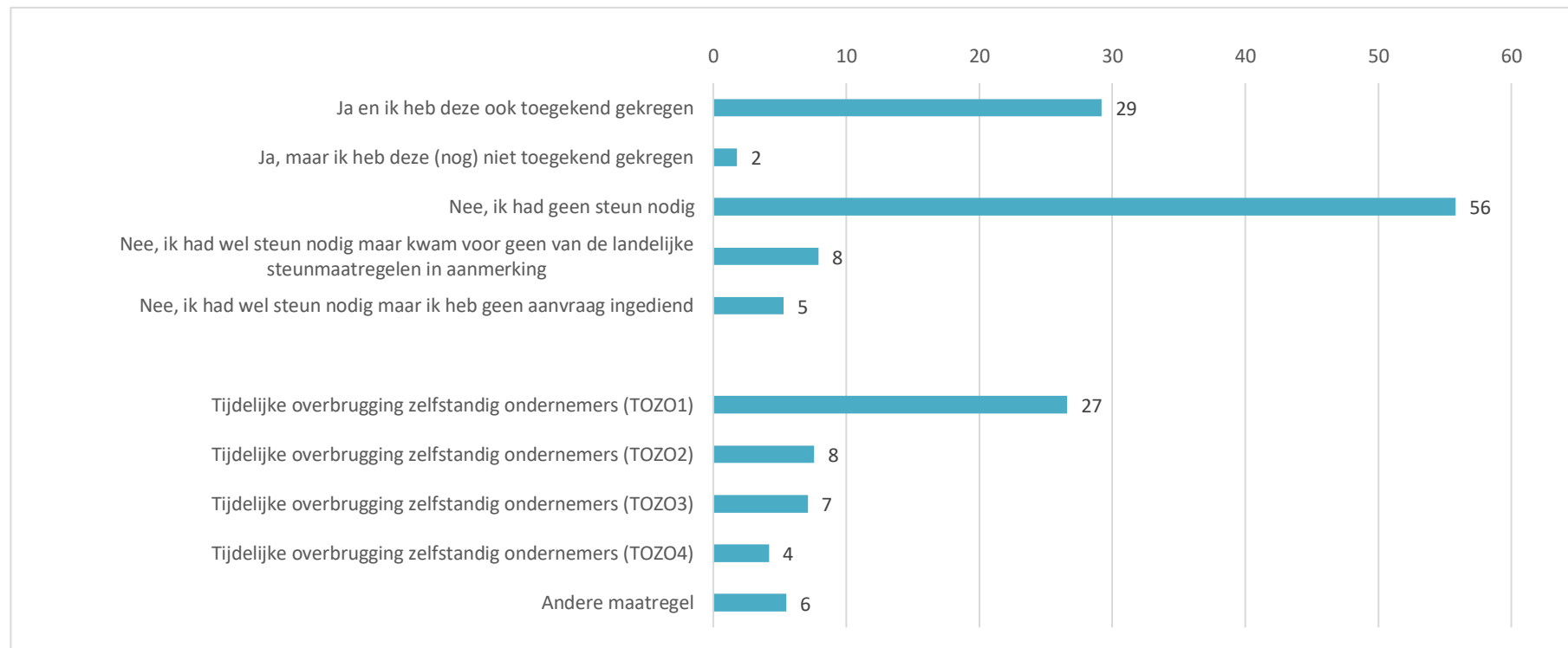
Het meest genoemd is het wegvallen van opdrachten die te maken hebben met evenementen, congressen, lezingen en presentaties, gevolgd door opdrachten die in de culturele sector plaatsvonden (inclusief recensies c.q. fotoopdrachten van voorstellingen) en opdrachten die met reizen te maken hebben (reisreportages, buitenlandopdrachten, toerismeverslaggeving). Zoals uit deze reactie blijkt: "Mijn specialisatie als journalist is muziek, de muziekindustrie en de evenementensector. Door het wegvallen van concerten, festivals en evenementen werd er door deze partijen ook niet meer geadverteerd. Zodoende hadden mijn opdrachtgevers geen budget meer om freelancers in te huren. Zo kreeg ik begin april te horen "bel in oktober maar terug". Er was genoeg te schrijven, maar geen budget."

Sommigen refereerden ook aan de zorgen thuis: "Ik werd niet meer gebeld/gemild voor nieuwe opdrachten, ik kon zelf minder goed nieuwe voorstellen inbrengen vanwege reisbeperkingen maar ook omdat ik thuis veel meer moest bijspringen bij twee schoolgaande kinderen. Daarnaast slechte concentratie door thuiswerken dus minder productief.

Ook vaak genoemd is het terugschroeven van de frequentie van publicaties, zoals tijdschriften, als gevolg van Corona. Maar ook het wegvallen van reportages bij bedrijven, bruidevenementen en portretten, of opdrachten in het onderwijs, kortom verslaggeving die sterk bouwt op fysieke presentie zeker bij de zwaar getroffen sectoren: "Ik fotografeerde en schreef soms voor...verpleeghuizen en woningbouwers!! Moet ik nog meer uitleggen?? Onder andere Woonzorg NL. Omdat ik geen studio daarvoor nodig heb ontving ik GEEN ENKELE TOZO of andere hulp. Het was doffe ellende kortom." Of: "Een vaktijdschrift waar ik zeven jaar lang elke maand een (soms twee) artikelen voor schreef, gaf ineens en zonder aan te kondigen geen opdrachten meer. In het werk voor andere opdrachtgevers zat in begin Coronatijd een dip." En: "Tijdschriften kopen niet meer in met lockdown boekwinkels. Weekblad Grazia werd maandblad. Weekblad Viva verlaagde de fees met 20%. Glamour zegde rubrieken op. Bladen herplaatsen oude producties van zes jaar terug.: En: "De werkzaamheden van mijn grootste klant (Reformatorisch Dagblad) zijn sinds Corona ongeveer gehalveerd. Onduidelijk waarom. Ander werk viel in maart, april 2020 aanvankelijk helemaal stil, maar is daarna eigenlijk toegenomen." En: "Ik stond op het punt om tijdens meerdere onderwijsconferenties te modereren of een voordracht te houden. Ik had daar al flink wat voorbereidend werk in zitten. Slechts een opdrachtgever heeft me gecompenseerd. Daarnaast zat de schoolsluiting mij als onderwijsjournalist tot twee keer toe flink in de weg. Bij de eerste schoolopening in mei heb ik dat ten goede weten te keren en heb een uitgebreide serie voor Vrij Nederland kunnen schrijven."

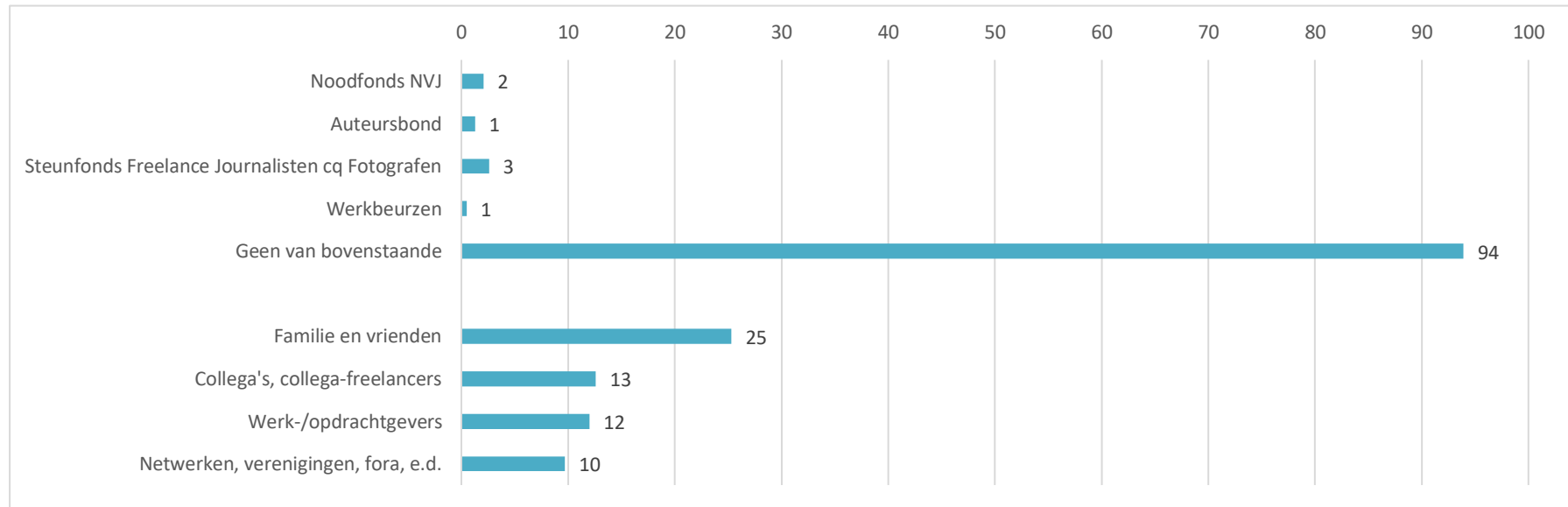
Af en toe werden voltooide opdrachten achterhaald: "Verhalen die zodanig vertraging opliepen dat ze niet meer relevant waren en dus geschrapt werden. Soms was er gewoon sprake van bezuinigen, vaste mensen deden de opdrachten van losse en het aantal losse opdrachten nam ook af: "De hoeveelheid werk is gelijk gebleven maar de uitgever vroeg of ik genoeg wil met nemen met een betaling van 50% of stopzetten van de opdrachten". Een ander geluid moet ook niet onvermeld blijven: "Naar aanleiding van de Corona crises is er voor mij enorm veel werk ontstaan. Veel bladen en magazines wilden kleurrijke en humoristische stilleven foto's die in huis plaatsvonden. Dit compenseerde ruim de sluiting van musea en het wegvallen van educatie activiteiten in de musea.

Er is zeker naar steun gezocht. Zo'n 30% heeft landelijke steunmaatregelen aangevraagd en gekregen. Nog eens 15% had steun nodig maar kreeg die niet en/of had die wel nodig maar deed geen aanvraag.

Figuur 14: Landelijke steunmaatregelen gevraagd (bovenste 5 regels) en welke dan (onderste 5 regels) (%)

Ruim de helft (56%) zegt geen steun nodig te hebben gehad. Ook heeft bijna 30% van alle respondenten steun vanuit TOZO1 gehad. Er is weinig steun vanuit lokale maatregelen gezocht en/of verkregen: slechts 3% heeft deze steun gehad. Ook is er weinig beroep gedaan op speciale regelingen bij de NVJ en Auteursbond. Zie onderstaande figuur.

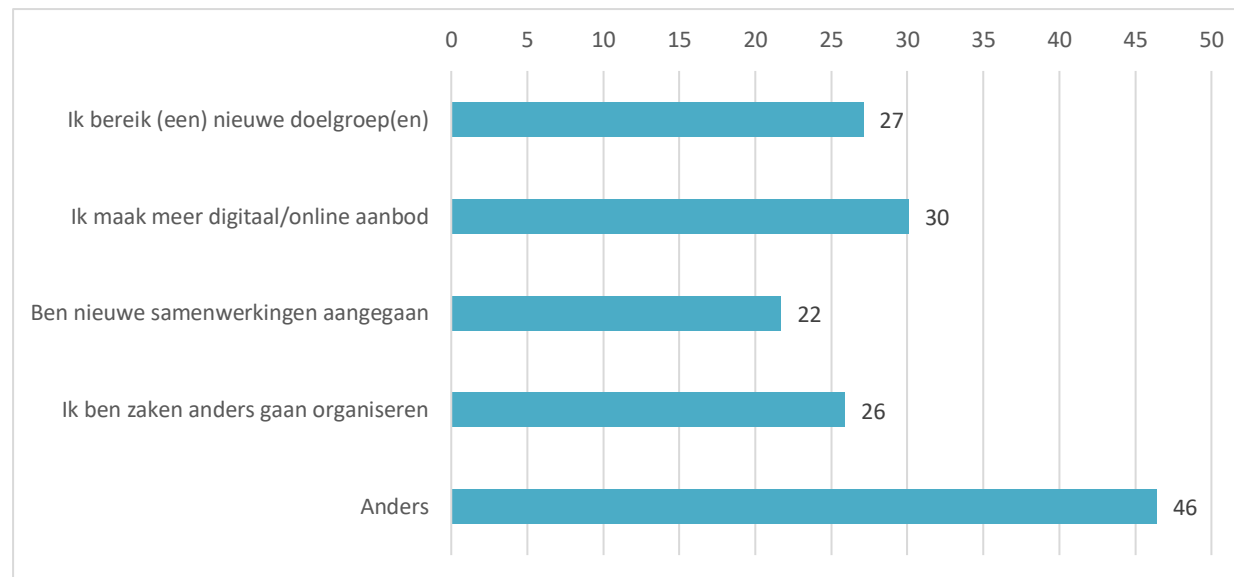

Figuur 15: Steunmaatregelen van NVJ en Auteursbond (bovenste 5 regels) en van familie, vrienden etc. (onderste 4 regels) (%)

Wel is er veel steun gekregen uit de eigen sociale kring: van familie en vrienden (25%) collega's (13%), werkverleners (12%) en van netwerken, verenigingen en fora (10%). We weten ook waar die steun uit bestond. Zo'n 110 respondenten gaven namelijk een toelichting. Morele en financiële steun worden het vaakste genoemd. Meedenken, een luisterend oor, praten, maar ook ideeën uitwisselen. Soms kwam die steun van opdrachtgevers: "Eén opdrachtgever verdrievoudigde zijn aanvragen voor het maken van persberichten bij mij. Dat heeft mij echt gered", ook "Mij toch opdrachten gunnen (opdrachtgevers); voor de rest steun in de vorm van even je verhaal kwijt kunnen." Steun kwam uit het eigen sociale netwerk: "Partner heeft mijn rekeningen betaald voor mondhygiëniste, tandarts en diverse reiskosten"; of uit het eigen professionele netwerk: "Vooral met collega's overleggen en oplossingen zoeken. Was inspirerend en kwam soms werk uit voort"; "Informatie via verenigingen en netwerken, social support van vrienden en collega's."

Anders dan bij sommige andere subsectoren in de cultureel en creatieve sector wordt er bij de mediawerkenden nauwelijks werk ingehaald dat door Corona eerder was uitgesteld: 3% zegt dat dit gebeurt en 14% dat dit ten dele gebeurt. Voor 54% gaat dit niet op (voor 30% was het niet van toepassing, c.q. hadden niet te maken met uitstel).

Een vraag die tot verdeeldheid leidde was de vraag of Corona ook kansen biedt? Ja zegt 44%, nee zegt 56%. Welke kansen dan, is de vervolgvraag. De volgende figuur biedt cijfers. Ruim een kwart ziet kans om nieuwe doelgroepen te bereiken, bijna een derde om meer digitaal en/of online aanbod te maken, ruim 20% is nieuwe samenwerkingen aangegaan en ook ruim een kwart is dingen anders gaan organiseren.

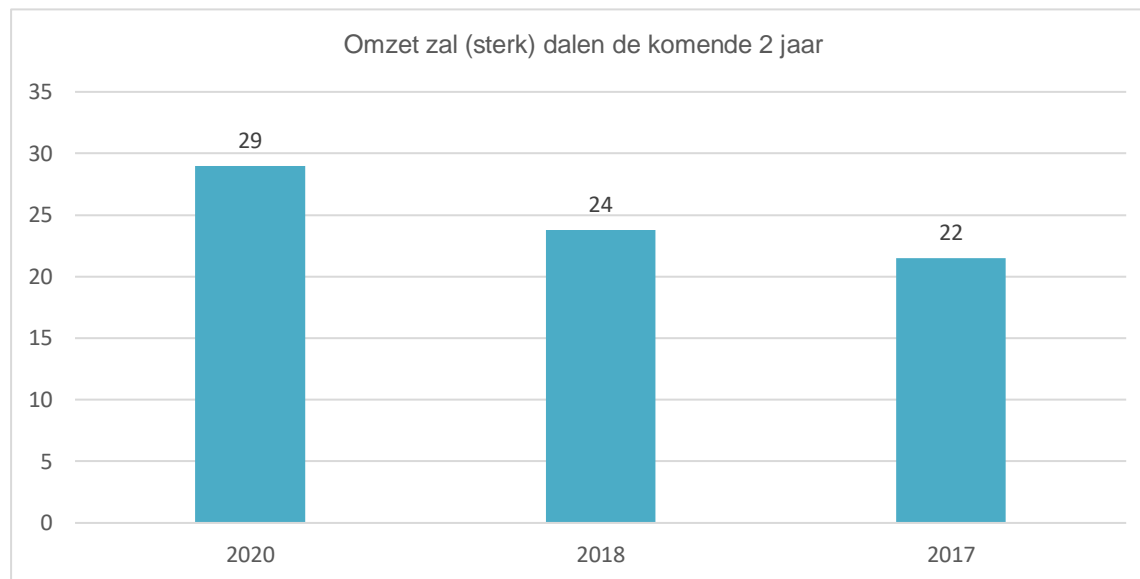
Figuur 16: Welke kansen biedt Corona? (%)

Er is doorgevraagd over welke nieuwe samenwerkingen men dan is aangegaan, wat voor zaken men dan anders is gaan organiseren en wat men nog meer voor andere kansen ziet (de onderste 3 regels in de figuur). Wat de nieuwe samenwerkingen betreft worden 'nieuwe opdrachtgevers'

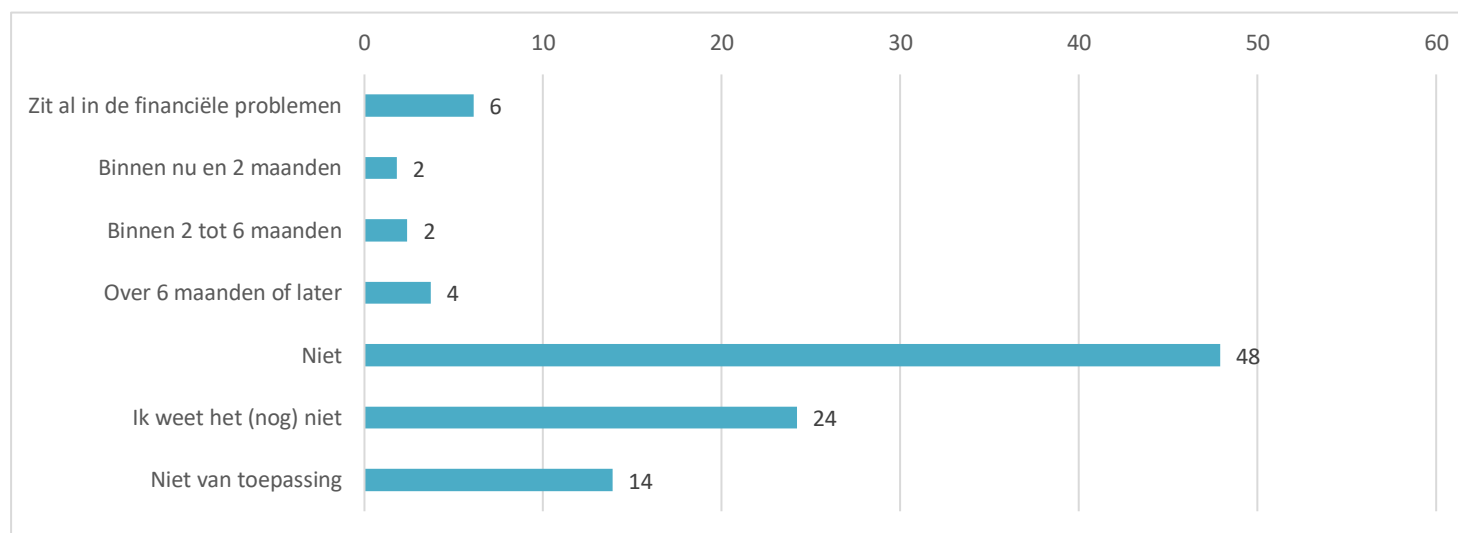
(soms buiten de media) bedoeld, maar soms ook het doen van vrijwilligerswerk 'bij verenigingsmedia' of 'nieuwssites'. Zaken anders organiseren betekent vooral meer langetermijnprojecten doen, meer tijd nemen voor branding en profilering, restyling, uiteraard ook meer online interviews doen en thuiswerken (en niet bij redactie, bedrijven, etc., langsgaan). Ook hebben veel mensen 'andere' kansen benoemd. Dat zijn vooral 'extra Corona gerelateerde opdrachten', of het uitvoeren en verkopen van eigen (nieuwe) ideeën tot het zich bekwamen in een nieuw specialisme. Hierop aansluitend zijn de freelancers meer tijd gaan nemen voor studie en voor het nadenken over de eigen ontwikkeling. Een enkeling zegt zich te hebben omgeschoold of een (andere) loondienstbetrekking te hebben gevonden.

We stappen over naar de toekomstverwachtingen. In de voorgaande MFM's wist een ruime meerderheid van rond de 95% dat zij over een jaar nog als freelancers in de uitgevers- en mediasector beroepsmatig actief zou zijn. In 2020 zegt 93% dat ze komend jaar actief blijven als (foto)journalist, schrijver of fotograaf. Zo'n 7% zegt iets anders te gaan doen. Een kleine 14% wil zich laten omscholen voor een ander beroep maar daarnaast nog actief blijven als (foto)journalist, schrijver of fotograaf. Slechts 1% wil zich omscholen en stoppen met het werken als (foto)journalist, schrijver of fotograaf.

Figuur 17: Verwachting over de omzet als (foto)journalist, schrijver en fotograaf in de uitgevers- en mediasector (%)

Een groeiende minderheid verwacht dat de omzet uit het eigen werk (sterk) zal dalen. Een aantal freelancers zit ook al in de financiële problemen, zoals onderstaande figuur laat zien.

Figuur 18: Wanneer komt men in de financiële problemen? (%)

Tot slot, de orderportefeuille is niet drastisch verslechterd. In 2020 heeft men werk voor gemiddeld 4,4 maanden in de portefeuille zitten. Dat was 4,6 maanden in 2018, 4,5 in 2017, 4,4 in 2016 en 4,2 in 2015.

Slot

Met enkele conclusies reflecteren we hier kort op de belangrijkste resultaten van de Mediafreelancers Corona Monitor 2020.

De freelance (foto)journalisten, schrijvers en fotografen hebben door de Coronacrisis veel minder uren kunnen maken en veel werk zien wegvallen. Het aantal betaalde uren werk is in de Coronaperiode in 2020 met 24% gedaald vergeleken met eenzelfde periode in 2019. Ook zegt maar liefst 70% dat er werk is weggevallen. Vooral werk waarbij fysieke aanwezigheid voor de hand ligt: evenementen en congressen, opdrachten voor sectoren die dicht moesten zoals de cultuursector, opdrachten die met (buitenlandse) reizen te maken hebben. Ook werden vaste mensen eerder aan het werk gezet dan losse en werd de frequentie van publicaties verlaagd. Zo'n 30% heeft landelijke Coronasteun aangevraagd (met name TOZO1). Nog eens 15% heeft of geen aanvraag toegekend gekregen of had die steun wel nodig maar geen aanvraag ingediend.

Daarbij zijn de tarieven voor foto's verder gedaald, dat was al vóór Corona maar zet dus door in de Coronaperiode. Al met al is het bruto jaarinkomen met 13% gedaald tot 28.700 euro gemiddeld in 2020 ten opzichte van 2019. Het aandeel hierbinnen van inkomsten uit het (foto)journalistieke, schrijfwerk en fotografie voor de uitgevers- en mediasector is gedaald van 51% naar 47%. Er kunnen ook steeds minder mensen rondkomen van dit werk: 52% kan er in 2020 niet of amper van rondkomen tegen rond de 40% in voorgaande jaren. Daarbij zijn in 2020 vergeleken met 2019 er ook meer freelancers aangewezen op het inkomen van een partner om in hun levensonderhoud te kunnen voorzien.

Kortom, de precare positie van freelance werkenden in de uitgevers- en mediasector is door Corona eerder verslechterd dan verbeterd.

Er is ook minder pessimistisch nieuws, al is dat niet veel vergeleken met het aantal negatieve berichten. De tarieven voor betaling per woord zijn licht gestegen. Een aantal freelancers geeft verder aan dat Corona ook kansen bood: er werden nieuwe doelgroepen bereikt, voor nieuwe opdrachtgevers en binnen nieuwe samenwerkingen. De meesten denken ook niet aan stoppen of omscholen en tot slot is de orderportefeuille nog steeds stabiel op gemiddeld 4,5 maand werk.

Bijlage: Onderzoeksverantwoording

De NVJ, Auteursbond, Lira en Pictoright hebben van internetsurveybureau DataIM een e-mail gekregen met een link naar een online-vragenlijst. Deze mail hebben alle organisaties verspreid onder hun leden en aangeslotenen. Er werd ook een publieke link meegeleverd die de organisaties op hun websites en in sociale media konden gebruiken. De peiling stond open tussen 23 april 2020 en 25 mei 2020.

De respons viel in eerste aanleg tegen. Veel respondenten haakten af bij de vragen over soorten opdrachtgevers en percentages omzet naar soort opdrachtgever in de drie perioden: 2019, 2020 tot medio maart en de rest van 2020. Deze laatste vraag, met de meeste uitvallers (37% van de 450 'bezoekers' van deze vraag), is na een week uit de enquête gehaald. Dit betekende dat het aantal afhakers meteen afnam. Ook de vraag naar het aantal uren dat men betaald werk deed in de drie genoemde perioden leverde relatief veel afhakers op (30% van de 923 'bezoekers'). Uiteindelijk hebben 380 respondenten alle vragen beantwoord. De volgende resultaten hebben betrekking op deze groep.

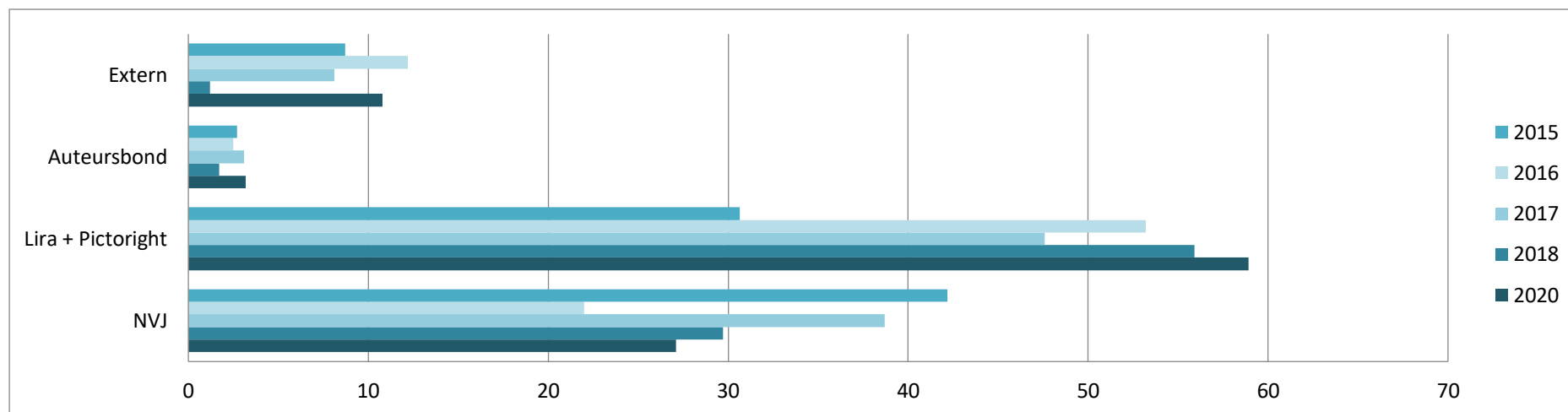
Deze 380 respondenten vertegenwoordigen 27% van al diegenen die de link gevolgd hebben naar en gestart zijn met het invullen van de vragenlijst. In de voorgaande jaren met de MFM lag dat percentage veel hoger, op 52% tot 61%. De vragenlijst van de Coronamonitor is feitelijk drie keer zo complex vergeleken met de voorgaande MFM's. Doorgaans worden data over werk en tarieven over één jaar (het huidige peiljaar) gevraagd. Ook wordt in de MFM's naar het belastbaar inkomen van het voorgaande jaar gevraagd. Nu vroegen we om gegevens over twee jaren.

We hebben geen reden om aan te nemen dat we een speciale groep deelnemers hebben bevestigd. De verdeling naar man/vrouw en woonplaats in de respons komt sterk overeen met de verdeling in het ledenbestand van freelancers van de NVJ. Er zit wel iets meer ouderen in de responsgroep. De verdelingen, ook die naar leeftijd, komen goed overeen met die onder de aangeslotenen van Lira. Onder de 35 jaar is 5% (was 13% in 2018), 36% is tussen de 35 en 54 jaar oud (was 46% in 2018) en 59% is 55 jaar of ouder (was 41% in 2018).

We kunnen concluderen dat de responsgroep, ten dele op leeftijd na, een representatieve afspiegeling is van het NVJ- en Lira-ledenbestand van freelancers werkzaam voor de media.

De respons van 380 betekent ook dat de betrouwbaarheid (hoger dan 95 procent) en nauwkeurigheid (foutmarges lager dan vijf procent) van het onderzoek gunstig zijn. Het betekent dat als het onderzoek op dezelfde wijze en op hetzelfde moment zou worden herhaald, de uitkomsten in 95 procent van de gevallen hetzelfde beeld zou geven.

De respons was als volgt verdeeld over de deelnemende organisaties: zie figuur 1.

Figuur 1: Verdeling respons naar organisatie (%)

Een steeds grotere groep komt van Lira en Pictoright: bijna 60% van de deelnemers aan de Mediafreelancers Corona Monitor 2020 (gepeild in 2021) komt van Lira en Pictoright. Bij Lira en Pictoright zijn vele leden van de NVJ en Auteursbond aangesloten. Zo'n 27% komt via de NVJ en ruim 10% via een externe link.

